

ORNAMENTASI *RESTYLE* DALAM PERSEMBAHAN
ARIA CLEOPATRA, OPERA GIULIO CESARE
KARYA GEORGE FRIDERIC HANDEL

DAYANG SITI HAZAR BINTI AWANG HASSIM

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2024

ORNAMENTASI *RESTYLE* DALAM PERSEMBAHAN ARIA
CLEOPATRA, OPERA GIULIO CESARE KARYA
GEORGE FRIDERIC HANDEL

DAYANG SITI HAZAR BINTI AWANG HASSIM

TESIS DIKEMUKAKAN BAGI MEMENUHI SYARAT UNTUK MEMPEROLEH
IJAZAH DOKTOR FALSAFAH

FAKULTI MUZIK DAN SENI PERSEMBAHAN
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2024

UNIVERSITI
PENDIDIKAN
SULTAN IDRIS
اروڤيسٽي السليدين سلطان ايدريس
SULTAN IDRIS EDUCATION UNIVERSITY

Sila tanda (✓)

Kertas Projek

Sarjana Penyelidikan

Sarjana Penyelidikan dan Kerja Kursus

Doktor Falsafah

/

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH

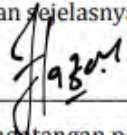
PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Perakuan ini telah dibuat pada9....(hari bulan) JANUARI (bulan) 20..24..

i. Perakuan pelajar :

Saya, DAYANG SITI HAZAR BINTI AWANG HASSIM, P20171000121,
FAKULTI MUZIK DAN SENI PERSEMBAHAN (SILA
NYATAKAN NAMA PELAJAR, NO. MATRIK DAN FAKULTI) dengan ini mengaku bahawa
disertasi/tesis yang bertajuk ORNAMENTASI RESTYLE DALAM PERSEMBAHAN ARIA CLEOPATRA,
OPERA GIULIO CESARE KARYA GEORGE FRIDERIC HANDEL

adalah hasil kerja saya sendiri. Saya tidak memplagiat dan apa-apa penggunaan mana-mana
hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi
maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula
daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dinyatakan
dengan seelasnya dan secukupnya

Tandatangan pelajar

ii. Perakuan Penyelia:

Saya, DR. KAMARULZAMAN BIN MOHAMED KARIM (NAMA PENYELIA) dengan ini
mengesahkan bahawa hasil kerja pelajar yang bertajuk _____
ORNAMENTASI RESTYLE DALAM PERSEMBAHAN ARIA CLEOPATRA, OPERA GIULIO CESARE
KARYA GEORGE FRIDERIC HANDEL

(TAJUK) dihasilkan oleh pelajar seperti nama di atas, dan telah diserahkan kepada Institut
Pengajian Siswazah bagi memenuhi sebahagian/sepenuhnya syarat untuk memperoleh Ijazah
DOKTOR FALSAFAH - PERSEMBAHAN MUZIK (SLA NYATAKAN NAMA
IJAZAH).

9 JANUARI 2024

Tarikh

Tandatangan Penyelia

**INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH /
INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES**

**BORANG PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS/DISERTASI/LAPORAN KERTAS PROJEK
DECLARATION OF THESIS/DISSERTATION/PROJECT PAPER FORM**

Tajuk / Title: ORNAMENTASI RESTYLE DALAM PERSEMBAHAN ARIA CLEOPATRA,
OPERA GIULIO CESARE KARYA GEORGE FRIDERIC HANDEL

No. Matrik / Matric's No.: P20171000121

Saya / I: DAYANG SITI HAZAR BINTI AWANG HASSIM

(Nama pelajar / Student's Name)

mengaku membenarkan Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek (Kedoktoran/Sarjana)* ini disimpan di Universiti Pendidikan Sultan Idris (Perpustakaan Tuanku Bainun) dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-

acknowledged that Universiti Pendidikan Sultan Idris (Tuanku Bainun Library) reserves the right as follows:-

1. Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek ini adalah hak milik UPSI.
The thesis is the property of Universiti Pendidikan Sultan Idris
2. Perpustakaan Tuanku Bainun dibenarkan membuat salinan untuk tujuan rujukan dan penyelidikan.
Tuanku Bainun Library has the right to make copies for the purpose of reference and research.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan Tesis/Disertasi ini sebagai bahan pertukaran antara Institusi Pengajian Tinggi.
The Library has the right to make copies of the thesis for academic exchange.
4. Sila tandakan (✓) bagi pilihan kategori di bawah / Please tick (✓) for category below:-

☐ **SULIT/CONFIDENTIAL**

Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub dalam Akta Rahsia Rasmi 1972. / Contains confidential information under the Official Secret Act 1972

☐ **TERHAD/RESTRICTED**

Mengandungi maklumat terhad yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan ini dijalankan. / Contains restricted information as specified by the organization where research was done.

☒ **TIDAK TERHAD / OPEN ACCESS**

Hazar
(Tandatangan Pelajar/ Signature)

[Signature]
(Tandatangan Penyelia / Signature of Supervisor)
& (Nama & Cap Rasmi / Name & Official Stamp)

Tarikh: 9 JANUARI 2024

Catatan: Jika Tesis/Disertasi ini **SULIT @ TERHAD**, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh laporan ini perlu dikelaskan sebagai **SULIT** dan **TERHAD**.

Notes: If the thesis is **CONFIDENTIAL** or **RESTRICTED**, please attach with the letter from the organization with period and reasons for confidentiality or restriction.

PENGHARGAAN

BismillahAlhamdulillah, dengan izinNya disertasi ini berjaya disiapkan. Tiada kata yang dapat mengungkapkan kesyukuran kepada Allah SWT kerana telah melimpahkan nikmat dan kurnia yang tidak terhitung sehingga kajian persembahan ini berjaya dihasilkan. Ucapan ribuan terima kasih dan setinggi-tinggi penghargaan kepada yang berbahagia dan dihormati Dr. Kamarulzaman bin Mohamed Karim selaku penyelia utama serta yang berbahagia dan disegani Profesor Zaharul Lailiddin bin Saidon selaku penyelia bersama yang bertungkus-lumus dalam memberikan tunjuk ajar, nasihat dan bimbingan agar kajian ini memperolehi banyak manfaat dan idea yang diperlukan semasa proses menyiapkan penulisan dan persembahan. Jutaan terima kasih turut dirakamkan kepada ayahanda Hj. Awang Hassim Awang Tengah, bonda Hj. Jamilah Hj. Kasamat, suami tersayang Mohd. Fauzi Zafferi, serta kedua anakanda yang dikasihi, Tuan Zulkarnain Moh Fauzi dan Teja Zulaikha Mohd Fauzi yang telah banyak mencurahkan kasih sayang, keringat serta pengorbanan sehinggalah sekarang, yang tidak mungkin dapat dibalas sepanjang hayat. Semoga mereka sentiasa mendapat rahmat dan perlindungan daripada Allah SWT di dunia dan akhirat.

Di samping itu, ucapan terima kasih yang tidak terhingga diucapkan kepada semua pihak yang menyokong kajian dan penyelidikan persembahan ini. Segala panduan dan kerjasama dalam mendapatkan data-data dan maklumat berkenaan kajian ini amat dihargai. Tidak lupa juga terima kasih setulusnya kepada para pengkaji terdahulu, pakar dan siapa sahaja yang kajian dan bukunya dijadikan rujukan, perbandingan dan bahan bacaan dalam rangka menyusun dan menyiapkan penulisan dan persembahan ini. Semoga Allah SWT memberi balasan pahala yang berlipat ganda. Amiin. Akhir kata, tiada yang selayaknya dari ucapan terima kasih sekali lagi kepada semua yang terlibat secara langsung atau tidak langsung semasa proses penyelidikan ini berlangsung. Jazakumullah Khayran Kathiran... Wassalam.

ABSTRAK

Kajian ini merupakan inovasi terhadap konsep persembahan *aria* Cleopatra dalam opera Giulio Cesare karya George Friederic Handel. Konsep ornamentasi *restyle* dibangunkan dengan pendekatan rekayasa, simbiotik dan penaakulan terhadap ornamentasi muzik klasikal barat dan Melayu asli. Ornamentasi *restyle* direalisasikan secara aktualisasi persembahan dan dinotasikan sebagai penyusunan semula dimana berlakunya pemindahan sifat (*gen*) ornamentasi budaya lagu Melayu asli kepada sifat (*gen*) ornamentasi budaya klasikal barat dalam menghasilkan persembahan nyanyian yang ekspresif, kreatif dan inovatif. Kajian persembahan menjurus kepada metod kajian *practice-led* dimana potensi sifat asal *practice* diperkembangkan kepada pengetahuan baru dengan mengambil kira kepentingan operasional terhadap kelangsungan *practice* yang dibincangkan dalam kaedah proses kreatif. Proses kreatif berlaku kepada dua bahagian iaitu proses kreatif kritis dan proses kreatif intuitif. Proses kreatif kritis merujuk kepada idea-idea kreatif yang diperolehi melalui pemikiran kritis yang bersifat *convergent*. Pengetahuan tentang idea kreatif didapatkan secara *linear*, analitik dan objektif. Terdapat dua fasa dalam proses kreatif kritis iaitu kajian/perancangan dan *finalization* (pemuktamadan). Proses kreatif intuitif atau *intuitive creative process* merujuk kepada idea-idea kreatif yang diperolehi melalui pemikiran kreatif yang bersifat *divergent*. Pengetahuan tentang idea kreatif didapatkan secara *non-linear*, generatif dan subjektif. Terdapat enam fasa dalam proses kreatif intuitif iaitu inspirasi, ideasi, kritik, refleksi, evaluasi dan persembahan. Hasil inovasi dan pelaksanaan terhadap metodologi, kajian ini memberikan impak yang besar terhadap persembahan kreatif kepada konteks sosial yang lebih luas dengan menawarkan perspektif persembahan yang baharu mengenai metodologi dalam bidang penyelidikan artistik terhadap muzik.

RESTYLE ORNAMENTATION IN THE PERFORMANCE OF CLEOPATRA'S ARIA, GIULIO CESARE BY GEORGE FRIDERIC HANDEL

ABSTRACT

This study is an innovation in the concept of Cleopatra's aria performance in George Friederic Handel's opera Giulio Cesare. The *restyle* ornamentation concept is developed through the approach of engineered, symbiosis, and reasoning towards Western classical and *lagu Melayu asli* ornamentation. *Restyle* ornamentation is realized through actualized performance and is denoted as a rearrangement and transfer of the characteristics (genes) of *lagu Melayu asli* ornamentation to the characteristics (genes) of Western classical music ornamentation, resulting in an expressive, creative, and innovative vocal performance. The performance study follows a practice-led research method, where the potential of the original practice is expanded into new knowledge by considering operational significance for the sustainability of the discussed practice in the creative process methodology. The creative process consists of two parts: the critical creative process and the intuitive creative process. The critical creative process refers to creative ideas obtained through convergent critical thinking. Knowledge of creative ideas is acquired in a linear, analytical, and objective manner. There are two phases in the critical creative process: study/planning and finalization. The intuitive creative process refers to creative ideas obtained through divergent creative thinking. Knowledge of creative ideas is acquired in a non-linear, generative, and subjective manner. There are six phases in the intuitive creative process: inspiration, ideation, critique, reflection, evaluation, and performance. The results of the innovation and implementation of the methodology in this study have a significant impact on creative performances in a broader social context, offering a fresh perspective on methodology in artistic research in the field of music.

KANDUNGAN

Muka Surat

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN	ii
PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS	iii
PENGHARGAAN	iv
ABSTRAK	v
ABSTRACT	vi
KANDUNGAN	vii
SENARAI JADUAL	xi
SENARAI RAJAH	xii
SENARAI LAMPIRAN	xix

BAB 1	Pengenalan dan Latar Belakang	
1.1	Minat/Motivasi dan Inspirasi Persembahann	1
1.2	Pernyataan Permasalahan	10
1.3	Objektif Persembahan	12
1.4	Persoalan Persembahan	13
1.5	Justifikasi Persembahan Resital/Pengkhususan Repertoire	
1.5.1	Persembahan Kreatif	13
	a) Program Resital	13
1.6	Kepentingan dan Batas Persembahan	17
BAB 2	Sorotan Literature dan Persembahan	
	Pendahuluan	18

2.1	Amalan Persembahan Opera George Frideric Handel	25
2.1.1	<i>Trill</i>	30
2.1.2	<i>Mordent</i>	41
2.1.3	<i>Turn</i>	45
2.1.4	<i>Grace Note</i>	46
2.1.5	<i>Melodic Alteration</i>	56
2.2	Ornamentasi Muzik Melayu Asli	58
2.2.1	Melismatik	61
2.2.2	Cengkok	64
2.2.3	Grenak/gerenek <i>trill</i>	65
2.2.4	Patah Lagu	68
2.2.5	Bunga Lagu	70
2.2.6	Cadences	76
2.3	Ornamentasi <i>Restyle</i>	78
2.4	Opera Giulio Cesare	81
2.4.1	Sinopsis Opera Giulio Cesarare	82
2.4.2	Opera <i>Seria</i>	88
2.5	Sorotan Persembahan	91
2.3.1	Persembahan Cleopatra dalam Opera Giulio Cesare George Frideric Handel	93
2.6	Kreativiti dalam nyanyian klasikal barat	106

BAB 3 PROSES KREATIF ARTISTIK

	Pendahuluan	109
3.1	Landasan Pemikiran dalam Proses Kreatif Artistik	112

3.2	Landasan Proses Kreatif Artistik dalam Persembahan	115
3.3	Proses Kreatif Kritis	120
3.3.1	Kajian/Perancangan	121
a)	Pendekatan 1: Kajian Teks	121
b)	Pendekatan 2: Kajian Melodi	122
c)	Pendekatan 3: Perancangan ornamentasi konvensional	122
d)	Pendekatan 4: Perancangan simbiotik ornamentasi lagu Melayu asli	137
e)	Pendekatan 5: Perancangan ornamentasi <i>restyle</i>	142
3.3.2	<i>Finalization</i> (Pemuktaaman)	146
3.4	Proses Kreatif Intuitif	147
3.4.1	Inspirasi	148
3.4.2	Ideasi (<i>Idea Generation</i>)	149
a)	Pendekatan 1: Pemerhatian (<i>Observation</i>)	150
b)	Pendekatan 2: Idea Derivatif dan Idea Simbiotik	151
3.4.3	Refleksi	154
a)	Pendekatan 1: Kritik	154
b)	Pendekatan 2: Jurnal Reflektif	155
3.4.4	Evaluasi	156
a)	Pendekatan 1: Resital 1	156
3.4.5	Persembahan	156
a)	Pendekatan 1: Resital 2	156

BAB 4 KONSEP PERSEMBAHAN

Pendahuluan	158
-------------	-----

4.1	Konsep <i>Restyle</i>	159
4.2	Dasar-dasar konsep <i>Restyle</i>	165
4.2.1	Rekayasa (<i>Engineered</i>)	165
4.2.2	Simbiosis (<i>Symbiosis</i>)	172
4.2.3	Penaakulan (<i>Reasoning</i>)	174

BAB 5 DESKRIPSI PERSEMBAHAN

	Pendahuluan	181
5.1	Pembentukan dan Penyusunan Persembahan	183
5.1.1	Skrip Naskah	183
5.1.2	Deskripsi Persembahan Pentas	185
5.2	Program dan Produksi Artistik	233
5.2.1	Pengurusan Teknikal	234
5.2.2	Sinografi	236
a)	Rekaan Kostum	236
b)	Rekaan Tatarias	237
c)	Rekaan Tatacahaya	241

BAB 6 KESIMPULAN, REFLEKSI DAN CADANGAN 242

RUJUKAN 246

LAMPIRAN 256

SENARAI JADUAL

No. Jadual

Muka Surat

1.1 Repertoir Persembahan Resital

16

SENARAI RAJAH

No. Rajah		Muka Surat
2.1	Ornamentasi nyanyian klasikal barat pada zaman Barok.	30
2.2	Simbol <i>Trill</i> .	34
2.3	Notasi <i>Diatonic Trill</i> .	34
2.4	Variasi ornamen <i>trill</i> yang disenaraikan oleh Johann Sabastian Bach berdasarkan kompilasi <i>Klavierbüchlein für Wilhelm Friedemann Bach</i> .	36
2.5	<i>Unprepared trill</i> dan <i>prepared trill</i> dipetik daripada D' Anglebert, <i>Pièces Clavecin</i> , Paris, 1689 (Donington, 1974).	37
2.6	<i>Tremblement lié</i> dan <i>appuy</i> , Couperin, <i>Pièces de clavecin</i> , Paris, 1713 (Donington, 1974)	38
2.7	Kaden disertai dengan trill. Rameau, <i>Pièces de clavecin</i> , Perancis, 1724: <i>Cadential trill</i> , <i>unprepared trill</i> , <i>prepared trill</i> dan <i>turn</i> (Donington, 1974).	39
2.8	<i>Trill</i> disertai dengan <i>nachschlag</i> dan <i>anticipation</i> . (Roseman, 1975).	40
2.9	Jenis-jenis <i>trill</i> pada pemerhatian Pier Francesco Tosi pada ornamentasi barok. Terjemahan daripada Galliard (Donington, 1974).	40
2.10	<i>Mordent</i> ringkas, diletakkan sebelum rentak. Santa Maria (1565), (Jackson, 2005).	41
2.11	<i>Mordent</i> tiga not, D'Anglebert (1689). (Jackson, 2005).	42

2.12	<i>Mordents</i> ringkas, berganda, dan berbilang (atau berterusan), François Couperin's Pièces de clavecin, Paris, 1713. (Donington, 1982).	43
2.13	<i>Lower mordent</i> dan <i>upper mordent</i> .	44
2.14	Contoh-contoh penggunaan ornamentasi <i>Turn</i> .	46
2.15	Johan Sabastian Bach, Prelude xviii Book II of the Forty-Eight (Donington, 1982).	47
2.16	<i>Appoggiatura</i> menaik dan menurun (Donington, 1982).	47
2.17	<i>Long appoggiatura</i> dipetik daripada Karen Anne Greunke Brittain, 1996.	49
2.18	Contoh penggunaan <i>appoggiatura</i> . Dipetik daripada Carl Philipp Emanuel Bach (1762).	51
2.19	<i>Cadential appoggiatura</i> . Dipetik daripada Carl Philipp Emanuel Bach (1762).	52
2.20	Penggunaan <i>appoggiatura</i> dalam <i>recitative</i> . Petikan daripada <i>Recitative</i> Semele, George Frideric Handel. Sumber daripada Karen Anne Greunke Brittain, 1996.	53
2.21	Ornamentasi/lengkok nyanyian lagu Melayu asli.	60
2.22	Contoh <i>trill</i> dalam lagu Mak Inang Pulau Kampai. Tanskripsi Tengku Ritawati, 2017.	66
2.23	Contoh ornamentasi cengkok dan grenek dalam lagu gamat (Minangkabau). Burung Putih, dipetik daripada kajian Rizaldi, 2010.	67
2.24	Contoh ornamentasi patah lagu di hujung grenek <i>trill</i> dalam lagu gamat Bukit Siantan. Transkripsi Dayang Siti Hazar.	69
2.25	Contoh <i>acciaccatura</i> dalam lagu Melayu asli, Anak Tiung. Tanskripsi Tengku Ritawati, 2017.	72

2.26	Contoh <i>double appoggiatura</i> dalam lagu Melayu asli, Anak Tiung. Tanskripsi Tengku Ritawati, 2017.	73
2.27	Contoh <i>mordent</i> dalam lagu Melayu asli, Jalak Lenteng nyanyian Tengku Hamidah. Tanskripsi Tengku Ritawati, 2017.	74
2.28	Contoh <i>grupetto</i> dalam lagu Melayu asli, Sri Mersing nyanyian Nur'Ainun. Tanskripsi Tengku Ritawati, 2017.	75
2.29	Contoh nada luncuran (<i>slide notes</i>) dalam lagu Mak Inang Pulau Kampai. Tanskripsi Tengku Ritawati, 2017.	76
2.30	Contoh nada penyelesaian (<i>termination notation</i>) dalam lagu Melayu asli, Makan Sireh. Tanskripsi Tengku Ritawati, 2017.	77
2.31	Ornamentasi <i>Restyle</i> nyanyian <i>da capo aria</i> .	79
2.32	Album Giulio Cesare, George Frideric Handel pimpinan Herbert Albert, Pompei 1950.	93
2.33	Album Giulio Cesare, George Frideric Handel pimpinan Karl Richter (kiri), 1969 dan Julius Rudel (kanan), 1967.	101
2.34	Natalie Dessay mempersembahkan <i>aria da tempeste</i> bersertakan kareograf dan kostum bollywood.	105
3.1	Landasan pemikiran dalam Proses Kreatif.	114
3.2	Ilustrasi proses kreatif artistik <i>restyle</i> dalam persembahan ornamentasi <i>da capo aria</i> opera Giulio Cesare karya George Frideric Handel.	116
3.3	Proses kreatif kritis.	121
3.4	Contoh <i>diatonic trill</i> . Keratan daripada <i>aria</i>	124

Se pieta di me non senti giusto ciel, George Frideric Handel

3.5	Contoh <i>trill</i> yang disertakan dengan <i>prefix</i> dan <i>suffix</i> .
Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	125
3.6	Contoh <i>prepared trill</i> . Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	126
3.7	Contoh <i>lower mordent</i> dan <i>upper mordent</i> .
Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	128
3.8	Contoh <i>double mordent</i> Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	129
3.9	Contoh <i>direct turn</i> Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	130
3.10	Contoh <i>full turn</i> Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	131
3.11	Contoh <i>appoggiatura</i> dan <i>double appoggiatura</i>
Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	133
3.12	Contoh <i>naschlag</i> . Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	134
3.13	Contoh <i>diminution</i> . Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	135
3.14	Contoh <i>augmentation</i> . Keratan daripada <i>aria V'adore, Pupille, saelle d'amore</i> , George Frideric Handel	136
3.15	Contoh <i>cadenza</i> . Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	137
3.16	Contoh cengkok. Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Handel	139
3.17	Contoh grenek yang disatukan dengan <i>prefix</i> dan <i>suffix</i> . Keratan daripada <i>aria Se pieta di</i>	140

me non senti giusto ciel, George Frideric Handel

3.18	Contoh patah lagu. Keratan daripada <i>aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	141
3.19	Ornamentasi <i>Restyle aria Se pieta di me non senti giusto ciel</i> , George Frideric Handel	143
3.20	Proses kreatif intuitif.	147
3.21	Contoh <i>Diminution</i> dan <i>Augmentation</i> ornamentasi Natalie Dessay. Keratan daripada <i>aria tutto puo donna vezzosa</i> , Giulio Cesare, George Frideric Handel.	151
3.22	Contoh idea simbiotik. Keratan daripada <i>Non disperar; chi sa? So al regno Giulio Cesare</i> , George Frideric Handel	153
4.1	Konseptualisasi <i>restyle</i> dalam persembahan ornamentasi <i>da capo aria</i> opera Giulio Cesare karya George Frideric Handel.	158
5.1	Translasi dan IPA lirik aria <i>Non disperar, chi sa? So al regno</i> . Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	188
5.2	Ornamentasi <i>restyle aria Non disperar, chi sa? So al regno</i> . Transkripsi Dayang Siti Hazar.	189
5.3	Translasi dan IPA lirik aria <i>Tutto puo donna vezzona, s'amorosa</i> Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	193
5.4	Ornamentasi <i>restyle aria Tutto puo donna vezzona, s'amorosa</i> Transkripsi Dayang Siti Hazar.	195
5.5	Translasi dan IPA lirik aria <i>Tu la mia stella sei, amabile speranza</i> Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	199

5.6	Ornamentasi <i>restyle aria Tu la mia stella sei, amabile speranza</i> Transkripsi Dayang Siti Hazar.	200
5.7	Translasi dan IPA lirik <i>aria V'adoro, pupille, saette d'amore</i> . Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	206
5.8	Ornamentasi <i>restyle aria V'adoro, pupille, saette d'amore</i> Transkripsi Dayang Siti Hazar.	207
5.9	Translasi dan IPA lirik <i>aria Venere bella, per un istante deh</i> . Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	210
5.10	Ornamentasi <i>restyle aria Venere bella, per un istante deh</i> . Transkripsi Dayang Siti Hazar.	212
5.11	Translasi dan IPA lirik <i>recitative Che Sento? Oh Dio!</i> dan <i>aria Se pietà di me non senti giusto ciel</i> . Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	216
5.12	Ornamentasi <i>restyle aria Se pietà di me non senti giusto ciel</i> Transkripsi Dayang Siti Hazar.	218
5.13	Translasi dan IPA lirik <i>aria Piangerò la sorte mia, si crudele</i> . Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	223
5.14	Ornamentasi <i>restyle aria Piangerò la sorte mia, si crudele</i> Transkripsi Dayang Siti Hazar.	225
5.15	Translasi dan IPA lirik <i>aria Da tempeste il legno infranto</i> . Sumber: Literal translation and IPA transcription © 2008 by Suverkrop-IPA Source, LLC.	228
5.16	Ornamentasi <i>restyle aria Da tempeste il legno infranto</i> . Transkripsi Dayang Siti Hazar.	229
5.16	Rekaan kostum pakaian labuh.	237
5.17	Contoh aksesori keronsang. Gambar dipetik daripada Sis Rasa, (Sis Min, 2021).	238

5.18	Contoh aksesori dokoh. Gambar dipetik daripada Harian Metro, (Sis Min, 2021).	239
5.19	Contoh cucuk sanggul dan perhiasan kepala wanita Melayu Gambar dipetik daripada Harian Metro, (Zaitie Satibi, 2019).	240
5.20	Wanita Melayu mengenakan pakaian tradisional beserta aksesori pending pada bahagian pinggang serta pengayaan aksesori yang lain. Gambar dipetik daripada Sis Rasa, (Sis Min, 2021)	240

SENARAI LAMPIRAN

- A Buku Program Resital
- B Cue Sheet Opera Giulio Cesare
- C Skor Resital

BAB 1

Pengenalan dan Latar Belakang

1.1 Minat/Motivasi dan Inspirasi Persembahan

Opera *Giulio Cesare in Egitto* karya George Frideric Handel pertama kali dipersembahkan di Teater King Haymarket pada 20 Febuari 1724. Setelah itu, Opera ini dipersembahkan semula atas pimpinan oleh Handel sendiri pada tahun 1725, 1730 dan 1732 dan beberapa benua bandar pada dekad yang sama. Terdapat 38 persembahan di Hamburg yang berlangsung antara tahun 1725 dan 1737 namun dua yang lain terpaksa dibatalkan kerana tiada penonton (Dean, 1963). Pada tahun 1922, opera Giulio Cesare mendapat popularitinya kembali bermula di Gottingen, dan semenjak itu ianya mahsyur diseluruh Jerman. Giulio Cesare merupakan satu-satunya karya Handel yang turut dipersembahkan dalam bahasa English di London sekitar tahun 1930 (Dean, 1963).

Dari awal abad ke dua puluh hingga sekarang, setiap penemuan baru dalam kajian George Frideric Handel dan perubahan idea-idea terhadap persembahan barok

telah banyak memberi kesan kepada cara opera Handel dan *aria* individu dipersembahkan. Pada awal abad ke dua puluh, Oskar Hagen yang merupakan seorang profesor di University of Göttingen, Jerman, yang memulakan semula populariti persembahan opera George Frideric Handel dimana beliau memimpin opera Rodelinda pada bulan Jun 1920 di Göttingen Handel Festspiele (Thompson, 2006). Persembahan ini dikatakan memperolehi satu kejayaan besar. Rodelinda versi Oskar Hagen terkenal meluas di negara yang berbeza dan daripada kejayaan itu, Hagen menyunting dan mempersembahkan opera *Ottone*, *Ezio* (1921), *Giulio Cesare* (1922), dan *Xerxes* (1924) di Göttingen (Thompson, 2006). Walau bagaimanapun, edisi Hagen dikritik oleh para pengkaji yang lain. Lang (1966), berhujah bahawa penyusunan semula Hagen adalah “*frightful mangle* (remukan yang menakutkan)”. Dent (1935), mengulas bahawa Hagen adalah seorang *Wagnerian*, dan dikatakan beliau menafsirkan opera Handel dengan cara *Wagnerian* iaitu dalam perspektif romantik. Hal ini seterusnya disokong dalam kajian Thompson (2006), dimana beliau menyatakan bahawa pengkaji moden mengkritik edisi Hagen sebagai “*clumsy, audacious, and inauthentic.*” Walaubagaimanapun, pendekatan Hagen memberikan impak yang besar kepada kejayaan dalam menaikkan populariti opera karya George Frideric Handel kepada masyarakat.

Edisi Hallische Händel-Ausgabe (Halle Handel Edition) kemudiannya diterbitkan dimana ia merupakan kajian ilmiah yang dilakukan secara kritikal. Edisi ini mengandungi *preface*, amalan persembahan, dan perbincangan yang kritikal dimana ianya membolehkan para pengkaji moden dan penyanyi untuk memahami amalan persembahan karya Handel dengan lebih baik. Sehubungan dengan itu, ramai penyanyi berbakat telah menerbitkan rakaman opera dan *aria* individu yang dipengaruhi oleh

pemahaman yang lebih mendalam tentang amalan persembahan Handel dan seterusnya merubah persepsi para penonton. Oleh itu, penyanyi seharusnya mempunyai pengetahuan yang lebih baik terhadap amalan persembahan era Barok terutamanya pada bahagian improvisasi *embellishment*. Namun, Lee (2020), berpendapat bahawa sesetengah rakaman lebih fokus kepada pertunjukan kepada teknik vokal yang luar biasa daripada mengambil kira tentang maklumat sejarah ornamentasi yang mengundang kepada ornamentasi yang berlebihan dan gaya *embellishment* yang tidak bersesuaian.

Saya berpandangan bahawa, ornamentasi merupakan ruang yang disediakan pada penyanyi untuk menunjukkan kebolehan vokal dalam menghasilkan kreativiti individual. Oleh itu, hal ini mencetuskan dilema diantara kreativiti individu dan unjuran amalan persembahan yang terlalu tegas. Walhal berdasarkan kajian-kajian terhadap manuskrip vokal komposisi Handel, beliau amat jarang menulis ornamentasi pada skor kerana kebanyakan penyanyi beliau berasal dari Itali. Mereka sememangnya mahir dalam mencipta hiasan dalam persembahan nyanyian (Lee, 2020). Handel memimpin operanya sendiri dan kebanyakan *embellishment* vokal ditetapkan ketika raptai dengan cara yang *impromptu* (tanpa bersedia) berdasarkan teknik penyanyi, dan nuansa semantik dalam lirik dan cerita lagu. Oleh kerana kekurangan bahan bertulis mengenai *embellishment*, para pengkaji dan pemuzik sukar untuk mengenalpasti ornamentasi yang menepati cita rasa Handel. Majoriti komposisi Handel yang di temui tidak mengandungi *embellishment* dan *cadenza* yang bertulis. Namun, terdapat beberapa karya beliau di mana terdapat tulisan notasi ornamentasi dan improvisasi yang diinginkannya. Sebagai contoh opera *Ottone*, Handel meletakkan ornamen pada lima *aria* Teofane dan satu daripada *Floridante* (Dean, 1977). Namun Dean (1977)

kemudiannya menerangkan bahawa ornamentasi yang ditulis ini adalah untuk dijadikan panduan kepada penyanyi opera English yang pada ketika itu menggantikan penyanyi asalnya. Berikutan itu, ruang dalam amalan melakukan improvisasi *embellishment* ini seharusnya digunakan dengan lebih kreatif dan inovatif agar keindahannya dapat dimanfaatkan sepanjang zaman.

Amalan improvisasi bukanlah sesuatu yang baru malahan telah diketengahkan sejak awal zaman kegemilangan penghasilan karya. Ferand (1961), banyak menekankan tentang kepentingan improvisasi terhadap perkembangan muzik klasikal barat dari zaman pertengahan sehingga pertengahan era ke sembilan belas. Terdapat banyak dokumentasi bertulis yang menyokong Ferand terhadap kepentingan improvisasi dalam setiap era muzikal dalam tradisi muzik klasikal barat yang sudah tidak di amalkan pada masa kini, sedangkan pada abad ke sembilan belas improvisasi adalah keupayaan yang wajib pada semua pemuzik profesional. Seperti yang di ketahui, komposer seperti Johannes Brahms, Robert Schumann, Franz Schubert, Niccolò Paganini, Frédéric François Chopin, Felix Mendelssohn, Clara Schumann dan yang lainnya adalah diantara pengamal impovisasi yang berjaya selain daripada menjadi komposer dan/atau pemuzik yang terkenal.

Walaupun pada zaman muzik klasikal barat menyatakan bahawa improvisasi merupakan salah satu elemen yang penting terutamanya pada abad ke sembilan belas dan sebelumnya, namun kajian mengenai amalan improvisasi pada masa kini masih diperlukan kerana kebanyakan pengkaji hanya meneliti mengenai contoh improvisasi yang berlaku pada masa dahulu dan bukannya kepentingan improvisasi yang dilakukan sekarang. Hal ini menyebabkan amalan improvisasi yang berlaku pada abad

ke sembilan belas dan sebelumnya itu telah ditinggalkan. Di dalam penulisan Moore (1992), Knepler (1969) menyatakan bahawa penulisan muzikologi pada masa kini tidak mengambil berat mengenai persoalan terhadap kepentingan improvisasi dalam sejarah muzik barat. Sebagai contoh, penulisan Grout dalam *History of Western Music* tidak ada satu pun yang menjelaskan mengenai konsep improvisasi; diskusi terhadap istilah ini diterangkan secara ringkas untuk pertama kalinya hanya sebagai gambaran keseluruhan tentang abad ke tujuh belas. Pertukaran pemindahan proses muzik melalui tradisi lisan kepada penulisan dinyatakan hanya sepintas lalu. Perkara ini turut berlaku pada buku *History of British Music* oleh YOUNG (Knepler, 1969).

Pandangan Knepler (1969), menunjukkan bahawa sikap terhadap persembahan improvisasi klasikal barat berubah secara mendadak tidak seperti 150 tahun dahulu.

Interpretasi ditulis secara spesifik didalam setiap komposisi. Ekspresi terhadap improvisasi dilihat sebagai satu ancaman, dan sesuatu yang tidak wajar dilakukan. Perubahan radikal terhadap persembahan estetik ini berlaku tanpa perbalahan dan tanpa dokumentasi. Persoalan mulai timbul tentang kenapa improvisasi dalam nyanyian klasikal barat itu tidak diamalkan secara menyeluruh? Walaupun persoalan ini agak sedikit kompleks dan susah untuk dikaji, namun persoalan ini memerlukan jawapan yang terperinci agar improvisasi tidak diabaikan dan dilakukan seperti yang sepatutnya.

Daripada ruang improvisasi *embellishment* dalam opera George Frideric Handel, saya mengambil peluang yang ada untuk menghasilkan persembahan yang kreatif dan inovatif dengan menggunakan konsep *restyle*. Konsep ini berlandaskan tiga dasar utama iaitu rekayasa, simbiosis dan penaakulan. Konsep *restyle* merupakan sebuah konsep yang direalisasikan secara aktualisasi persembahan dan dinotasikan

sebagai penyusunan semula dan pemindahan sifat (gen) ornamentasi budaya lagu Melayu asli kepada sifat (gen) ornamentasi budaya klasikal barat dalam menghasilkan persembahan nyanyian yang ekspresif, kreatif dan inovatif. Dasar pertama iaitu rekayasa genetik adalah proses yang melibatkan pemindahan sifat (gen) dari jenis biologi kepada spesies lain yang berbeza atau sama untuk menghasilkan produk baru yang unggul. Istilah ini diadaptasikan kepada sifat ornamentasi dari dua budaya yang berlainan iaitu diantara ornamentasi klasikal barat dan lagu Melayu asli. Manakala simbiosis sebagai dasar kedua dalam konsep *restyle* adalah hubungan simbiotik mutualisme diantara kedua sifat ornamentasi budaya klasikal barat dan lagu Melayu asli. Kedua-dua sifat budaya ini saling melengkapi antara satu dengan yang lain bagi mendapatkan manfaat dalam penghasilan kreativiti yang inovatif.

penjelasan dan ramalan terhadap dasar rekayasa genetik dan simbiosis mutualisme. Dua kaedah penaakulan yang mendasari konsep *restyle* iaitu deduktif dan induktif. Penaakulan deduktif bermula dengan penegasan peraturan umum kepada kesimpulan khusus yang benar (Sternberg, 2009). Penaakulan induktif dimulakan dengan pemerhatian yang spesifik dan terbatas, dan menghasilkan kesimpulan umum yang belum tentu pasti, berdasarkan bukti terkumpul, kesimpulan hujah induktif diikuti dengan tahap kebarangkalian (Rainbolt & Dwyer, 2014).

Konsep *restyle* terhasil kerana saya merasakan terdapat percampuran teknik di antara nyanyian klasikal barat dan nyanyian di asia dan asia tenggara. Sebagai contoh, *seriosa*, *opera cina* dan nyanyian Hindustan seperti *gharana* dan *khayal* yang dinyanyikan menggunakan teknik nyanyian suara kepala (*head voice*) dimana teknik

ini mempunyai persamaan dengan nyanyian klasikal barat. Saya beranggapan sudah semestinya gaya nyanyian di Malaysia pada suatu masa dahulu juga mempunyai pengaruh teknik nyanyian klasikal Barat. Di dalam penulisan Ismail Ahmed & AB Samad Kechot (2015), Mohamed Ghouse Nasuruddin, menyatakan bahawa lagu Melayu asli tergolong dalam muzik sinkretik dimana terdapat pengaruh muzik Barat dalam penggunaan alat muzik asal Melayu asli. Terdapat interaksi budaya lain seperti Arab dan Cina dalam penggunaan instrument gong dan rebana. Beliau turut menyatakan bahawa muzik sinkretik ditakrifkan sebagai pertembungan dan gabungan unsur-unsur antara muzik Barat dan muzik Melayu. Adalah tidak mustahil teknik dan gaya nyanyian turut menerima tempias pertembungan budaya-budaya tersebut. Secara tidak langsung perkara ini menarik minat saya untuk melakukan sedikit perubahan pada persembahan nyanyian klasikal barat yang membentuk pada ornamentasi *restyle* dalam persembahan yang unik dan tersendiri.

Meminati sesuatu yang bukan berasal dari budaya dan jati diri seseorang bukanlah bermaksud melupakan dan meninggalkan secara langsung budaya yang sedia ada. Berdasarkan pengalaman saya dalam menghadiri *master class* dan persembahan di dalam dan luar negara, saya merasakan setiap penyanyi yang mempunyai latar belakang di luar budaya barat mempunyai personaliti yang berbeza-beza. Dalam pemerhatian saya, keseluruhan kehidupan setiap seseorang itu mempengaruhi persembahan nyanyian mereka walaupun teknik nyanyian yang digunakan adalah sama. Bahasa pertuturan, keluarga, latar belakang pendidikan, pengalaman muzikal, bangsa, anutan agama dan sebagainya merupakan faktor yang mempengaruhi persembahan dan kualiti tona dalam nyanyian. Sebagai contoh, rakan saya ketika bersama melakukan persembahan di Bangkok, Thailand, beliau berpendapat bahawa penyanyi yang

berbangsa Melayu mempunyai tona suara yang unik, lembut dan melankolik. Mereka yang berbangsa Cina pula sedikit berat, lantang dan tegas. Manakala mereka yang berada di Thailand lebih banyak menggunakan nasal resonator.

Pengaruh pada perkara ini dapat diperhatikan dengan gaya, fonem dan dialek bahasa ibunda setiap individu itu mempengaruhi setiap bait lirik yang dinyanyikan walaupun lirik yang digunakan itu dari bahasa yang sama. Majoriti setiap kebudayaan awal yang menyumbang pada pembentukan muzik eropah barat setiapnya dapat di bezakan dengan ciri-ciri muzikal yang berkait rapat dengan bahasa ibunda masing-masing. Koopman (1999), berpendapat bahawa ramai diantara ilmuan mengenalpasti bahawa bahasa ibunda dan ekspresi muzikal mempengaruhi antara satu sama lain. Akan tetapi, perkaitan diantaranya adalah sangat kompleks dan sukar untuk di fahami dengan jelas. Melalui pengalaman ini saya merasakan pertembungan diantara budaya seharusnya di raih dan diperkembangkan agar ianya menjadi sesuatu yang boleh dinikmati dan diamati bersama.

Ketika saya berkeinginan untuk melanjutkan pengajian pada peringkat doktor falsafah, saya bercadang untuk mendalami dan meluaskan ilmu mengenai muzik persembahan kreatif. Bidang ini membuka ruang untuk saya menghasilkan sesuatu persembahan yang unik dan baharu. Perkataan persembahan itu sendiri di definisikan sebagai “proses kreatif terhadap penciptaan semula sesebuah karya muzikal dengan erti kata dalam penguasaan terhadap persembahan” (Yampol'skii, 1974). Manakala menurut Beniumov (2014), “persembahan merupakan aktiviti manusia yang terdiri daripada realisasi objektif yang sensual terhadap rancangan dan idea manusia.... persembahan bukan sahaja mengekspresikan imej artistik yang telah ditetapkan di

dalam minda, namun kematangan dan kejelasan terhadap idea seharusnya juga terlibat.” Oleh itu, disertasi karya kreatif ini sekaligus merupakan kajian terhadap ornamentasi *restyle* persembahan aria dalam opera Giulio Cesare karya George Frideric Handel.

Di dalam kajian ini budaya klasikal barat akan berinteraksi secara simbiotik dengan budaya klasik melayu yang mana dengan secara drastik akan diperlihatkan pada ornamentasi dan improvisasi pada bahagian-bahagian lagu yang saya anggap sebagai sesuatu yang unik dan mengujakan. Istilah improvisasi sangat jarang pada golongan pengamal muzik klasikal barat. Istilah yang sangat kerap di gunakan adalah *embellishments* (hiasan) atau ornamen merupakan satu *style* (stail) persembahan yang di mana tema melodi di perembangkan dengan penambahan notasi, harmoni, perubahan artikulasi, ritma, serta memberikan peluang pada penyanyi untuk mengekspresikan dan memvariasikan lagu mengikut kemampuan vokal mereka. Namun istilah ornamentasi tidak digunapakai pada muzik perancis di zaman Barok. Ianya lebih dikenali sebagai *agrément* (Moore, 1992). Bahagian yang biasanya di lakukan hiasan dan ornamentasi ialah *da capo aria*, *cadenza*, dan *cavatina/cabaletta*. Pada bahagian ornamentasi ini saya bercadang untuk menghasilkan interaksi simbiotik pada budaya klasik masyarakat melayu seterusnya menghasilkan persembahan yang mempunyai ornamentasi *restyle* yang tersendiri. Oleh itu, program resital saya dilengkapi dengan persembahan lagu yang mempunyai bentuk *da capo aria*, yang mempunyai interaksi simbiotik dengan melakukan rekayasa dan penaakulan terhadap budaya klasik melayu sebagai ornamentasi *restyle* dalam persembahan ini.

1.2 Pernyataan Masalah

Minat saya terhadap nyanyian muzik klasikal barat yang begitu mendalam dan mempunyai latar belakang dalam nyanyian lagu Melayu asli adalah sumber utama dalam penghasilan idea kreatif pada persembahan ini. Saya merasakan terdapat keperluan dalam menghasilkan persembahan yang unik dan mempunyai gaya individual yang tersendiri. Saya merupakan penyanyi klasikal barat yang bukan berasal dan membesar dalam persekitaran Eropah barat dan semestinya mempunyai pengaruh identiti asal sebagai masyarakat Malaysia. Cetusan idea yang selalu bermain di minda saya ketika menyanyikan repertoir klasikal barat adalah interaksi budaya yang berlaku secara tidak langsung sebenarnya memberikan kesan terhadap persembahan setiap penyanyi.

Di dalam menghasilkan ornamentasi persembahan yang unik dan tersendiri, saya berpendapat bahawa pengaruh ornamentasi budaya setempat seharusnya di suntik di dalam penghasilan ornamentasi nyanyian klasikal barat di mana pada bahagian ornamentasi penyanyi diberikan kebebasan dalam memberikan ekspresi yang tersendiri. Ornamentasi budaya setempat dipilih kerana kekayaannya dalam ornamen dan hiasan tidak di sangkal lagi seperti yang di nyatakan oleh Shafa'atussara Silahudin (2009) bahawa, “ornamentasi merupakan ciri penting yang melambangkan identiti lagu ‘Melayu Asli’ (di antara pengaruh ornamentasi budaya setempat).”

Namun begitu, kebarangkalian terdapat tentangan terhadap konsep baharu yang saya bangunkan atas beberapa alasan seperti menjaga identiti asli dalam sesebuah budaya. Ada yang beranggapan bahawa muzik klasikal barat seharusnya menjadi tunjang kepada seni muzik dan kebudayaan kerana ianya merupakan identiti kebudayaan yang terawal dikenalpasti serta di dokumentasikan. Namun, Franz Boas, yang merupakan ‘bapa antropologi Amerika’ telah memperkenalkan konsep budaya sebagai konsep utama untuk menggambarkan perbezaan antara kumpulan manusia yang berbeza.

Boas berpendapat bahawa budaya itu diperoleh melalui pembelajaran sosial, dan bukan perbezaan biologi bawaan yang menyumbang kepada kepelbagaian umat manusia. Beliau menolak pendekatan evolusi untuk mempelajari budaya, dengan alasan untuk menyebarkan budaya. Beliau juga memperkenalkan konsep relativisme budaya. Konsep relativisme budaya adalah “idea bahawa setiap kepercayaan, nilai, dan amalan budaya seseorang harus difahami berdasarkan budaya orang itu sendiri, dan bukan dinilai berdasarkan standard dan kriteria budaya lain” (Geertz, 1973). Relativisme budaya menganggap bahawa tidak ada budaya yang lebih tinggi daripada budaya lain. Relativisme budaya berlainan dengan Etnosentrisme. Etnosentrisme adalah menilai budaya lain berdasarkan standard sesuatu budaya. Etnosentrisme berabad-abad lamanya telah mengubah budaya orang lain secara paksa dan kadangkala melalui misi agama atau penguasaan kolonial.

Oleh itu, saya berpendapat bahawa dalam sesebuah persembahan seseorang individu akan dipengaruhi oleh norma, tradisi dan kebudayaan yang ada pada dirinya sama ada sedar atau tidak, setiap penyanyi seharusnya diberikan ruang dalam

menyampaikan persembahan yang menjurus kepada kreativiti dan gaya individual mereka yang tersendiri.

1.3 Objektif Persembahan

Objektif persembahan ini adalah:

- 1) Mempersembahkan *aria* dalam opera Giulio Cesare karya George Frideric Handel dengan konsep ornamentasi *restyle*.
- 2) Melakukan pendekatan rekayasa, simbiotik dan penaakulan terhadap ornamentasi muzik klasikal barat dan Melayu asli.

1.4 Persoalan Persembahan

Persoalan persembahan ini adalah:

- 1) Bagaimanakah *da capo aria* dalam opera Giulio Cesare karya George Frideric Handel dipersembahkan secara ornamentasi *restyle*?
- 2) Bagaimakah proses rekayasa, simbiotik dan penaakulan diterapkan terhadap ornamentasi muzik klasikal Barat dan Melayu asli?

1.5 Justifikasi Persembahan Resital / Pengkhususan Repertoir

1.5.1 Persembahan Kreatif

Persembahan Kreatif merupakan pelan perancangan terhadap program resital. Perancangan perlu dilakukan dengan teliti agar pemilihan repertoir dan persembahan yang dilakukan dapat mencapai objektif persembahan dan memberikan hasil yang berimpak tinggi dalam penghasilan ilmu yang baru pada dunia muzik khususnya bidang nyanyian klasikal barat di kalangan penyanyi di Malaysia.

a) Program Resital

Sebelum memilih repertoir yang bersesuaian, saya terlebih dahulu memahami sistem suara dan bakat semula jadi yang ada pada diri saya sendiri. Secara telus saya merasakan bahawa memahami sistem suara bakat semula jadi yang ada pada seorang penyanyi merupakan perkara yang saya pelajari di luar pendidikan muzik formal ketika menuntut di universiti. Sewaktu menjalani sesi *master class* pada tahun 2011 bersama dengan seorang penyanyi opera yang terkenal, Loh Siew Tuan, beliau menyatakan bahawa repertoir-repertoir yang saya nyanyikan merupakan repertoire yang tidak bersesuaian dengan sistem *fach* suara saya. Berdasarkan pengalaman ini, saya mendapati bahawa sekiranya lagu yang dinyanyikan di luar sistem *fach* suara ianya akan menyukarkan persembahan nyanyian. Kenyataan ini disokong oleh Midgette (2007), dimana beliau menyatakan bahawa jika seorang penyanyi yang mempunyai *fach* suara tenor lirik yang hebat seperti Francisco Araiza, terdapat kemungkinan dalam menghadapi kesukaran menyanyi (watak) Walther dalam “Meistersinger” Wagner,

dimana peranan ini memerlukan lebih banyak tenaga. Jika penyanyi soprano lirik seperti Mirella Freni, suaranya mungkin tidak sesuai memegang watak sebagai Aida.

Sistem *fach* Jerman dalam merujuk kepada definisi “pengkhususan vocal” adalah cara mengklasifikasikan penyanyi, terutamanya penyanyi opera iaitu dengan mengikut julat, dan warna suara mereka. Sistem *fach* Jerman digunakan di seluruh dunia, terutamanya di Eropah khususnya di negara-negara yang berbahasa Jerman. Sistem *fach* adalah kemudahan untuk penyanyi dan rujukan bagi organisasi yang menguruskan persembahan opera. Sistem *fach* menghalang penyanyi daripada diminta untuk menyanyi peranan yang mereka tidak mampu melakukan. Syarikat-syarikat opera menyimpan senarai penyanyi yang telah dikenali *fach* suara mereka sebagai rujukan agar tidak memberikan watak yang tidak sesuai dimasa akan datang (Midgette,

Sistem *fach* suara untuk penyanyi soprano dibahagikan kepada tujuh bahagian iaitu: 1) *Lyrischer Koloratursopran/Koloratoursoubrette*, 2) *Dramatischer Koloratursopran*, 3) *Deutsche Soubrette/Charaktersopran*, 4) *Lyrischer Sopran*, 5) *Jugendlich dramatischer Sopran*, 6) *Dramatischer Sopran* dan 7) *Hochdramatischer Sopran* (McGinnis, 2010). *Fach* suara saya terletak pada kategori *Lyrischer Sopran* atau lebih dikenali sebagai *Lyric Soprano*. *Lyric Soprano* adalah penyanyi opera soprano yang mempunyai kualiti suara yang *warm* (hangat) dengan *timbre* yang terang dan penuh, serta dapat didengar melangkaui muzik orkestra. Suara *Lyric Soprano* umumnya mempunyai *tessitura* yang lebih tinggi daripada *soubrette* dan biasanya memaparkan watak yang kasihan, memerlukan simpati dan watak simpatisan lain

dalam opera. *Lyric Soprano* mempunyai julat suara diantara C4 hingga D6 (Coffin, 1960).

Namun di dalam system *fach Lyric Soprano* turut dibahagikan kepada dua kategori iaitu *Light Lyric Soprano* dan *Full Lyric Soprano*. Perkara yang membezakan kedua-dua kategori ini adalah kematangan suara penyanyi tersebut dan lebih tepat lagi system *fach* suara saya dikategorikan sebagai *Light Lyric Soprano*. Oleh yang demikian, saya memilih repertoire yang dikhaskan kepada *Light Lyric Soprano* sahaja iaitu watak Cleopatra di dalam opera *Giulio Cesare* karya George Frideric Handel. Walau yang demikian, terdapat beberapa *aria* Cleopatra yang menjurus kepada sistem *fach Lyrischer Koloratursopran*. Hal ini adalah kebiasaan dalam karya opera zaman barok dimana penyanyi soprano pada ketika itu mempunyai kelebihan dalam menjadi *soprano*

Berdasarkan prasyarat resital, setiap individu seharusnya mempersembahkan resital dalam jangka masa 80 minit. Jadual 1.1 menunjukkan *aria* yang dinyanyikan oleh watak Cleopatra dalam opera *Giulio Cesare*. Minit masa selebihnya dalam persembahan merupakan persembahan jalan cerita yang dilaksanakan dalam persembahan sajak.

Jadual 1.1

Repertoir Persembahan Resital

No	Tajuk Lagu	Masa
1.	<i>Viva il nostre Alcide (Coro)</i>	3 minit
2.	<i>Non disperar; chi sa? So al regno Giulio Cesare</i>	7 minit
3.	<i>Tutto puo donna vezzona, s'amorosa</i>	6 minit
4.	<i>Tu la mia stella sei, amabile speranza</i>	7 minit
5.	<i>V'adoro, pupille, saette d'amore</i>	6 minit
6.	<i>Venere bella, per un istante</i>	6 minit
7.	<i>Che Sento? Oh Dio! , Se pietà di me non senti giusto</i>	15 minit
8.	<i>ciel. Piangerò la sorte mia, si crudele.</i>	10 minit
9.	<i>Da tempeste il legno infranto</i>	8 minit
10.	<i>Duet - Caro! Bella! più amabile beltà mai non</i>	6 minit
11.	<i>Ritorni omai nel nostro cor (Coro)</i>	3 minit
		77 minit

1.6 Kepentingan dan Batas Persembahan

Persembahan kreatif merupakan satu cabang ilmu falsafah yang memerlukan tindakan terhadap sesuatu karya (persembahan) yang melibatkan imaginasi dan idea asli (kreatif). Di dalam persembahan hasil seni “aktif” sesebuah karya tidak di anggap lengkap walaupun telah diselesaikan oleh komposer/pengarang kerana “penciptaan semula (*finishing*)” terhadap karya itu akan dilakukan oleh pelaku setiap kali ianya dipersembahkan (Beniumov, 2014).

Bagi melengkapkan hasil karya komposer, persembahan yang dilakukan memerlukan sentuhan yang kreatif daripada setiap individu. Persembahan yang unik mampu memberikan idea baharu yang asli dan tersendiri. Kepentingan dalam menghasilkan idea yang baharu, unik, asli dan tersendiri mampu mencetuskan ornamentasi *restyle* dalam persembahan. Ornamentasi *restyle* dalam persembahan mempunyai potensi untuk dikembangkan dari masa ke semasa agar proses itu dapat dilihat. Hasil perkembangan dan cetusan idea itu dapat dipersembahkan kepada masyarakat terutamanya yang meminati bidang nyanyian muzik klasikal barat, khususnya bagi mereka yang bukan berasal daripada eropah barat.

